

Juridische mogelijkheden bij Ouderschap en psychiatrie

Samenstellers:
Rindert Scheper
Inge Sloots
Ingrid de Vries

Groningen - april 2007

Hanzehogeschool Groningen

Inhoudsopgave

Inleiding	03
Vrijwillige hulpverlening	04
Maatregelen	05
<i>Onder Toezicht Stelling (O.T.S.)</i>	05
<i>Uithuisplaatsing</i>	07
<i>Ontheffing en ontzetting uit de ouderlijke macht</i>	09
Pleegouderschap	11
Scheiding	12
Pro Deo advocaat	14
Adressenlijst	15
Verklarende woordenlijst	17

Vrijwillige hulpverlening

Praktijkvoorbeeld

“Sandra is een jonge vrouw van 25 jaar. Twee maanden geleden is ze bevallen van een dochtertje, Nicky. De vader van Nicky heeft Sandra tijdens de laatste maanden van haar zwangerschap verlaten. Sandra heeft hier veel verdriet van en voelt zich somber.

Sandra heeft daarnaast de zorg voor Robin, haar zoontje van 6 jaar. Met de vader van Robin heeft Sandra al lange tijd geen contact meer. Na de geboorte van Robin heeft Sandra een postnatale depressie gehad. Ze is hiervoor korte tijd opgenomen geweest in het ziekenhuis.

De laatste paar weken gaat het steeds slechter met Sandra. Ze voelt zich neerslachtig en kan maar moeilijk genieten van haar kinderen. Ze heeft het gevoel de situatie niet goed aan te kunnen en besluit hulp te zoeken. Tijdens een bezoek aan de huisarts vertelt Sandra over haar situatie. De huisarts verwijst haar door naar het Algemeen Maatschappelijk Werk (AMW). Bij het AMW heeft Sandra gesprekken over haar somberheid. Ook spreekt ze met de maatschappelijk werker over de opvoeding van haar kinderen.

Na een paar maanden gaat het weer beter met Sandra. Ze heeft het verlies van haar relatie kunnen verwerken en heeft van het maatschappelijk werk praktische tips gekregen om de situatie beter aan te kunnen. Het contact tussen het AMW en Sandra wordt beëindigd.”

Als ouder en opvoeder van één of meerdere kinderen draag je veel verantwoordelijkheden. Bijvoorbeeld zorgen dat je kinderen goed te eten krijgen, voldoende kleding hebben en naar school gaan. Ook het aanleren van vaardigheden en het bieden van een stabiele situatie waarin het kind veilig op kan groeien is belangrijk.

Bijna elke ouder heeft te maken met vragen over de opvoeding en loopt wel eens tegen problemen aan op bepaalde gebieden. Als je als ouder daarnaast te maken hebt met een psychiatrische beperking kan dit soms extra moeilijk zijn.

In Nederland zijn verschillende instellingen waar je als ouder terecht kan met vragen over de opvoeding van je kinderen. Hierbij valt te denken aan consultatiebureaus, de huisarts of bijvoorbeeld het Algemeen Maatschappelijk Werk*. Ook kan het zijn dat je wordt doorverwezen naar de instelling die het beste bij je vragen past. Dit zien we ook in het verhaal van Sandra.

Contact met deze instellingen kan de ouder zelf leggen, als de ouder het gevoel heeft dat er dingen niet goed gaan. Contact met deze instellingen is op vrijwillige basis. Dit betekent dat niemand de ouder kan verplichten om deze hulp te zoeken.

Achter in deze brochure staat een lijst met daarin verschillende adressen die ouders kunnen benaderen als zij vragen of problemen hebben met de opvoeding.

* Alle woorden gemarkeerd met een (*) zijn terug te vinden in de verklarende woordenlijst op pagina 17.

Maatregelen

Een maatregel* is een regel die door een rechter wordt opgelegd. De maatregel moet opgevolgd worden, als dit niet gebeurt kan dit gevolgen hebben. De rechter kan ouders verschillende maatregelen opleggen als het niet goed gaat met bijvoorbeeld de opvoeding of de ontwikkeling van de kinderen.

Onder Toezicht Stelling (O.T.S)

O.T.S.* betekent dat een gezinsvoogd* van Bureau Jeugdzorg* het gezin komt ondersteunen bij de opvoeding. Een kinderrechter* kan een O.T.S. opleggen; dit betekent dat O.T.S. gedwongen hulpverlening is.

Waarom wordt een O.T.S. opgelegd?

Een O.T.S. wordt opgelegd omdat een kind gevaar loopt in het gezin. Het kan zijn dat een kind lichamelijk bedreigd wordt, door bijvoorbeeld mishandeling of seksueel misbruik. Ook kan het zijn dat een kind gevaar loopt in zijn ontwikkeling, doordat de ouder het kind niet goed kan opvoeden. O.T.S. kan alleen worden opgelegd als vrijwillige hulp, door bijvoorbeeld maatschappelijk werk, niet heeft geholpen. Ook kan de Kinderrechter besluiten O.T.S. op te leggen als vermoed wordt dat vrijwillige hulp niet zal helpen.

Hoe beslist een kinderrechter dit?

Voordat een kinderrechter een O.T.S. oplegt, wordt er eerst een uitgebreid onderzoek gedaan. Een raadsonderzoeker* van de Raad voor de Kinderbescherming voert dit onderzoek uit. Deze raadsonderzoeker spreekt met de ouders en met het kind zelf. Daarnaast kan de raadsonderzoeker ook met andere mensen spreken, bijvoorbeeld met familieleden, de huisarts of de school waar het kind heen gaat. Al deze gesprekken zorgen ervoor dat de raadsonderzoeker zo breed mogelijk wordt geïnformeerd over de gezinssituatie.

Daarnaast wordt er ook gekeken naar de vrijwillige hulpverlening die het gezin al heeft gehad. Voorwaarde voor O.T.S. is dat deze vrijwillige hulpverlening niet heeft geholpen. Ook kan het zijn dat de raadsonderzoeker vermoedt dat vrijwillige hulp niet zál helpen. Bijvoorbeeld als de ouder niet mee wil werken aan vrijwillige hulp. Als de raadsonderzoeker denkt dat vrijwillige hulp niet zal helpen, dan moet hij dit goed motiveren in zijn rapport.

Wie kan een O.T.S. aanvragen?

Niet iedereen kan een O.T.S. aanvragen. Mensen die dit wel kunnen zijn de ouders van het kind, iemand anders die het kind verzorgt en opvoedt, de Raad voor de Kinderbescherming en het Openbaar Ministerie*.

Deze mensen kunnen bij de kinderrechter een verzoek voor O.T.S. indienen, waarna de kinderrechter een onderzoek zal laten verrichten.

Wat gebeurt er na het onderzoek van de raadsonderzoeker?

Als de raadsonderzoeker van mening is dat een O.T.S. nodig is, dient hij een verzoekschrift* in bij de kinderrechter. Hierin staat goed gemotiveerd aangegeven waarom de raadsonderzoeker denkt dat er sprake is van een bedreiging van een gezonde ontwikkeling van het kind en waarom O.T.S. de beste oplossing is.

De kinderrechter gaat dan in gesprek met de ouders. Als het kind ouder dan 12 jaar is, spreekt de kinderrechter ook met het kind. Naar aanleiding van deze gesprekken en het verzoekschrift van de raadsonderzoeker neemt de kinderrechter twee beslissingen:

- Is O.T.S. nodig of niet? Zo niet, dan wordt gekeken naar een andere oplossing, bijvoorbeeld vrijwillige hulpverlening. Indien wel, dan stelt de kinderrechter het kind onder toezicht.
- De kinderrechter benoemt een Bureau Jeugdzorg die de O.T.S. gaat uitvoeren. De gezinsvoogd van Bureau Jeugdzorg neemt deze taak op zich.

Hoe snel kan een O.T.S. opgelegd worden?

Voordat een O.T.S. wordt opgelegd door de kinderrechter wordt er dus onderzoek gedaan. Dit neemt tijd in beslag. Het kan zijn dat een situatie echter zo bedreigend is voor een kind dat het nodig is dat er zo snel mogelijk actie ondernomen wordt. De kinderrechter kan dan verzocht

worden om een Voorlopige Onder Toezicht Stelling (V.O.T.S.)* uit te spreken. Meestal gaat dit gepaard met een acute uithuisplaatsing. Deze maatregel kan in een hele korte tijd worden opgelegd; wel moet gemotiveerd worden waarom het noodzakelijk is om meteen actie te ondernemen. De Raad voor de Kinderbescherming beslist of een V.O.T.S. noodzakelijk is. De kinderrechter bevestigt binnen 24 uur deze beslissing. Na twee weken volgt er een zitting waarin beslist wordt of de V.O.T.S. wordt voortgezet of niet. Een V.O.T.S. kan worden opgelegd voor maximaal 3 maanden. Binnen 10 weken beslist de Raad voor de Kinderbescherming of een O.T.S. nodig is. Tijdens een V.O.T.S. is men in afwachting van het onderzoek van de raadsonderzoeker en de uitspraak van de kinderrechter. Als blijkt dat een O.T.S. niet nodig is, kan een kinderrechter altijd de uitspraak voor een V.O.T.S. ongedaan maken.

Hoe ziet een O.T.S. eruit?

Als een kind onder toezicht is gesteld wordt het gezag van de ouder beperkt. Dit betekent dat een gezinsvoogd met de ouder de opvoeding bespreekt en aanwijzingen geeft. Het kan zijn dat een gezinsvoogd langs komt en met de ouder spreekt, maar het kan ook zijn dat een gezinsvoogd schriftelijk aanwijzingen geeft. De ouder en het kind dienen de aanwijzingen van de gezinsvoogd op te volgen.

De gezinsvoogd heeft als doel om er met het gezin voor te zorgen dat de grond waarop de O.T.S. is opgelegd verdwijnt. Anders gezegd; de bedreigende situatie voor het kind moet weer een gezonde gezinssituatie worden. De gezinsvoogd werkt hieraan door de gezinsband te versterken en ervoor te zorgen dat de ouder met hulp van zijn aanwijzingen het kind zo zelfstandig mogelijk op kan voeden.

Blijft het kind thuis of wordt het uit huis geplaatst tijdens een O.T.S.?

In principe is het zo dat het kind thuis blijft wonen tijdens een O.T.S. Het kan echter ook zo zijn dat de situatie thuis zoveel problemen oplevert, dat het kind tijdelijk uit huis wordt geplaatst. Dit kan twee redenen hebben;

- om het kind voldoende te beschermen.
- om voor rust te zorgen in het gezin.

De gezinsvoogd overlegt dit met de ouder en het kind. De ouder kan er voor kiezen om in te stemmen met een tijdelijke uithuisplaatsing. Het kan ook zijn dat de ouder geen uithuisplaatsing wil en besluit om niet mee te werken. In dat geval kan de gezinsvoogd een machtiging* indienen bij de kinderrechter. Hierin motiveert de gezinsvoogd waarom tijdelijke uithuisplaatsing goed is voor het gezin. Als de kinderrechter hiermee instemt zal het kind uit huis geplaatst worden.

Tijdens deze uithuisplaatsing start de gezinsbehandeling. Als de gezinssituatie weer wat verbeterd is kan het zijn dat de gezinsvoogd ervoor kiest om het kind terug te plaatsen bij de ouder en de hulpverlening verder voort te zetten.

Hoe lang duurt een O.T.S.?

De kinderrechter kan een O.T.S. opleggen voor maximaal één jaar. De maatregel kan verlengd worden met steeds één jaar. Het verlengen van de O.T.S. kan worden gedaan op verzoek van Bureau Jeugdzorg, de ouder van het kind, de Raad voor de Kinderbescherming en het Openbaar Ministerie. Degene die het verzoek doet dient dit te motiveren.

O.T.S. wordt opgeheven als de situatie in het gezin weer veilig en gezond is. Het verzoek om de O.T.S. op te heffen kan gedaan worden door Bureau Jeugdzorg, de ouder of het kind zelf wanneer deze ouder is dan 12 jaar. Dit verzoek moet goed gemotiveerd worden.

De O.T.S. wordt altijd opgeheven als het kind 18 jaar wordt.

Uithuisplaatsing

Tijdens een uithuisplaatsing* woont het kind voor een bepaalde periode dag en nacht niet meer bij de ouder. Het kind wordt tijdens deze periode ook niet verzorgd en opgevoed door de ouder.

Waarom wordt een kind uit huis geplaatst ?

Het kan zijn dat de situatie in het gezin voor het kind zo bedreigend is dat het nodig is dat het kind

tijdelijk uit deze situatie wordt gehaald. Dit heeft twee doelen;

- Het kind wordt beschermd tegen de bedreigende situatie
- Het gezin kan tot rust komen

In sommige gevallen is het nodig dat het kind eerst een periode uit huis geplaatst wordt, voordat een gezinsbehandeling effectief zal zijn.

Wie beslist over een uithuisplaatsing?

Een uithuisplaatsing kan op twee manieren aan de orde zijn. De eerste is uithuisplaatsing tijdens een O.T.S.

De gezinsvoogd overlegt dit met de ouder en het kind. De ouder kan er voor kiezen om in te stemmen met een tijdelijke uithuisplaatsing. Het kan ook zijn dat de ouder geen uithuisplaatsing wil en besluit om niet mee te werken. In dat geval kan de gezinsvoogd een machtiging indienen bij de kinderrechter. Hierin motiveert de gezinsvoogd waarom tijdelijke uithuisplaatsing goed is voor het gezin. Als de kinderrechter hiermee instemt zal het kind uit huis geplaatst worden.

Daarnaast kan het ook zijn dat het gezin vrijwillige hulpverlening krijgt. Ook dan kan een uithuisplaatsing aan de orde zijn. De hulpverlener van het gezin kan dit voorstellen. De ouder kan hiermee instemmen of weigeren.

Als de ouder niet mee wil werken aan een uithuisplaatsing kan de gezinsvoogd de kinderrechter verzoeken een machtiging tot uithuisplaatsing af te geven. Met deze machtiging kan de kinderrechter tegen de wil van de ouder in het kind tijdelijk uit huis plaatsen.

Deze doet dit op basis van de motivatie van bijvoorbeeld Bureau Jeugdzorg of de Raad voor de Kinderbescherming. Ook heeft de kinderrechter gesprekken met de ouders en het kind zelf (als deze 12 jaar of ouder is).

Waar gaat het kind naar toe tijdens een uithuisplaatsing?

Tijdens een uithuisplaatsing kan het kind op vier mogelijke manieren worden opgevangen:

- bij een pleeggezin
 - Crisispleeggezin* (zes weken maximaal een keer verlening)
 - Perspectief biedend pleeggezin voor langere tijd.
- bij een familielid
- in een speciale voorziening van de jeugdbescherming, zoals een internaat
- in een justitiële inrichtingen

De gezinsvoogd kijkt naar de meest geschikte opvang voor het kind.

Is er contact met het kind tijdens een uithuisplaatsing?

Of er contact is met het kind verschilt per situatie en hangt af van het doel van de uithuisplaatsing. Zo kan het bijvoorbeeld nodig zijn dat er geen contact is tussen de ouder en het kind voor een bepaalde periode. Maar het kan ook wenselijk zijn dat er wél contact is, bijvoorbeeld tijdens afgesproken momenten in de week.

De gezinsvoogd bepaalt hoe het contact er uit zal zien tijdens de uithuisplaatsing. Wat de gezinsvoogd aangeeft geldt als een aanwijzing. Dit houdt in dat het beste is om deze aanwijzing op te volgen, maar dat de ouder hier niet toe verplicht is.

De kinderrechter kan wel een bepaalde contactregeling opleggen waaraan de ouder zich dient te houden. Hierbij kijkt de rechter naar het doel van de uithuisplaatsing en ook of het in het belang van het kind is juist wel of geen contact met de ouder te hebben.

Hoe lang duurt een uithuisplaatsing?

De kinderrechter bepaalt de duur van de uithuisplaatsing. Dit is maximaal één jaar. Op verzoek van Bureau Jeugdzorg of de Raad van de Kinderbescherming kan de uithuisplaatsing steeds met maximaal één jaar worden verlengd. Wel moet bij verlenging steeds een verslag over het verloop van de uithuisplaatsing geschreven worden.

Bureau Jeugdzorg kan de uithuisplaatsing beëindigen. Dit gaat in overleg met de Raad voor de Kinderbescherming. De ouder of het kind zelf (mits 12 jaar of ouder) kunnen Bureau Jeugdzorg verzoeken om de uithuisplaatsing te beëindigen of te verkorten.

Praktijkvoorbeeld

Anke is 38 jaar en woont samen met haar zonen Vincent (14 jaar) en Rogier (12 jaar) in

Vinkhuizen. Anke is manisch-depressief.

Thuis gaat het niet zo goed. Anke voelt zich al langere tijd erg depressief en ligt meestal hele dagen in bed. Ze kan zich er niet toe zetten om op te staan en voelt zich erg lusteloos. Het is een rommel in huis en er is steeds vaker geen eten, omdat het Anke niet lukt boodschappen te doen.

Het gaat op school niet goed. Beide jongens kunnen niet meekomen en dreigen te blijven zitten.

Na school komen Vincent en Rogier meestal niet naar huis; ze gaan de stad in of gaan naar hun vrienden.

De school van Rogier heeft een melding gemaakt bij de Raad voor de Kinderbescherming, omdat Rogier er niet goed uit ziet, hij op school niet goed mee kan komen en veel aandacht vraagt.

Er komt een raadsonderzoeker van de Raad voor Kinderbescherming langs bij het gezin. De raadsonderzoeker heeft gesprekken met Anke en ook met Vincent en Rogier. Daarnaast spreekt de raadsonderzoeker met de scholen van de jongens en met een buurvrouw, waar Anke wel contact mee heeft.

De raadsonderzoeker schrijft een rapport waarin hij de kinderrechter verzoekt om Vincent en Rogier onder toezicht (O.T.S.) te stellen. De kinderrechter heeft een gesprek met Anke. Ook spreekt hij met Vincent en Rogier. Op basis van het rapport van de raadsonderzoeker en de gesprekken met Anke en haar zoons spreekt de kinderrechter een O.T.S. uit en benoemt een voogd van Bureau Jeugdzorg Groningen.

De voogd heeft regelmatig contact met Anke. Ze bespreken dan hoe Anke aan moet met de opvoeding van haar zonen en hoe het in huis gaat. De gezinsvoogd geeft Anke veel aanwijzingen.

In deze situatie wordt er gekozen voor een O.T.S. omdat het nodig is het gezin te helpen met het dagelijks leven. Ook is het nodig de moeder te ondersteunen in haar opvoedingstaken, omdat dit momenteel niet goed gaat. In de casus valt te zien dat de gezinsvoogd samen met de moeder aan de slag gaat om te proberen de situatie weer in de hand te krijgen. Het doel van een O.T.S. is de rol van de ouder versterken en de situatie voor alle gezinsleden veilig te maken.

Na 4 maanden blijkt echter dat de situatie thuis niet verbetert. Op de dagen dat de gezinsvoogd komt gaat het goed, maar meestal kan Anke het niet volhouden. Een paar dagen na het bezoek van de gezinsvoogd zakt Anke terug in haar depressie en blijft ze in bed liggen. Sommige dagen ziet zij haar zoons niet eens, omdat zij slaapt als haar zoons thuis zijn. Ook het huishouden wil niet lukken. Anke eet soms dagen nauwelijks. Vincent en Rogier gaan dan meestal naar de snackbar of eten soms bij de buurvrouw.

De gezinsvoogd heeft voorgesteld dat Anke zich tijdelijk laat opnemen in een psychiatrisch ziekenhuis om haar depressie onder controle te krijgen. Vincent en Rogier zullen dan worden opgenomen in een pleeggezin. Anke vindt het erg moeilijk dat anderen haar kinderen verzorgen. Zij weigert dan ook mee te werken aan vrijwillige uithuisplaatsing.

De gezinsvoogd vindt het, gezien de ernst van de situatie, toch nodig dat Vincent en Rogier tijdelijk uit huis worden geplaatst. Hij dient hiervoor een machtiging tot uithuisplaatsing in bij de kinderrechter waarin hij uitlegt waarom het Vincent en Rogier nodig is om uit huis geplaatst te worden. De rechter geeft de machtiging tot uithuisplaatsing af en de gezinsvoogd brengt Vincent en Rogier onder bij een pleeggezin.

We zien in deze situatie dat de O.T.S. die eerst was opgelegd niet voldoende effect heeft. De situatie verbetert niet. Om de situatie te laten verbeteren is het van belang dat de kinderen een periode uit huis worden geplaatst. De moeder kan dan worden behandeld en tot rust komen. De kinderen kunnen tijdens deze periode ook tot rust komen en worden opgevangen in een stabiele, veilige omgeving waar zij de juiste verzorging krijgen.

In deze situatie wil de moeder niet meewerken aan een uithuisplaatsing. In sommige gevallen is het toch nodig dat de kinderen uit huis worden geplaatst. Daarom kan de gezinsvoogd dan aan de kinderrechter vragen een machtiging tot uithuisplaatsing af te geven. Met deze machtiging kunnen de kinderen zonder toestemming van de ouders uit huis worden geplaatst.

Een uithuisplaatsing is ervoor bedoeld om het kind veilig te stellen en de rust in de thuis situatie te herstellen. In deze situatie is het voor de moeder ook belangrijk dat zij behandeld wordt tijdens de uithuisplaatsing.

Ontheffing en ontzetting uit de ouderlijke macht

Ontheffing* en ontzetting* uit de ouderlijke macht zijn maatregelen die verder gaan dan O.T.S. en uithuisplaatsing. In beide gevallen wordt de ouder het gezag over het kind afgenomen. Een voogd krijgt het gezag over het kind.

Wat is ontheffing uit de ouderlijke macht?

Ontheffing uit de ouderlijke macht betekent dat de ouder het gezag over het kind verliest. De ouder heeft geen invloed op het kind en voedt het kind ook niet meer op.

Een ontheffing wordt opgelegd als blijkt dat de ouder niet in staat is om het kind op te voeden. Dit kan bijvoorbeeld zijn door persoonlijke problemen of een psychiatrische beperking. Ontheffing van een ouder uit de ouderlijke macht kan uitgesproken worden op verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming en het Openbaar Ministerie.

Een ontheffing kan zowel vrijwillig als gedwongen zijn. Bij vrijwillige ontheffing stemt de ouder in met de maatregel. Als de ouder niet wil meewerken aan een ontheffing kan de rechtbank gedwongen ontheffing opleggen. De rechtbank kan dit doen als een van de volgende punten aan de orde is:

- Er is sinds zes maanden een O.T.S. opgelegd omdat het kind bedreigd werd in de ontwikkeling. Na deze zes maanden blijkt dat de ouder niet in staat is het kind op te voeden. De O.T.S. blijkt niet voldoende om de dreiging voor het kind weg te nemen.
- Het kind is meer dan anderhalf jaar uit huis geplaatst. Het blijkt dat de ouder niet in staat is het kind op te voeden. De tijdelijke uithuisplaatsing blijkt niet voldoende om de dreiging voor het kind weg te nemen.
- Het geestelijk vermogen van de ouder zo is dat hij zijn eigen wil niet kan bepalen en zijn eigen verklaringen niet kan begrijpen.
- Het kind woont sinds een jaar bij een ander gezin en wordt hier ook opgevoed. Dit gebeurt met instemming van de ouder en is géén O.T.S. of uithuisplaatsing. Terugkeer naar het ouderlijk gezin is voor de ontwikkeling van het kind bedreigend.
- De ene ouder is uit de ouderlijke macht ontzet. Ontheffing van de andere ouder is nodig om er voor te zorgen dat het kind geen contact meer heeft met de ontzette ouder.

Wat is ontzetting uit de ouderlijke macht?

Ontzetting uit de ouderlijke macht betekent, net als bij ontheffing, dat de ouder het gezag over het kind verliest. De grond waarop een ontzetting wordt opgelegd is echter anders dan bij ontheffing.

Ontzetting kan worden opgelegd als één van de volgende situaties aan de orde is:

- De ouder maakt misbruik van zijn gezag of er is sprake van grove verwaarlozing van het kind.
- De ouder vertoont slecht levensgedrag dat een zeer slechte invloed heeft op het kind (bijvoorbeeld bij ernstig verslaafde ouders of ouders die deelnemen aan criminele organisaties).
- De ouder is veroordeeld voor een zedenmisdrijf met minderjarigen of andere misdrijven zoals mishandeling of ontvoering.
- De ouder werkt de hulp die Bureau Jeugdzorg biedt opzettelijk en ernstig tegen.
- Het kind woont elders en wordt aldaar opgevoed. De ouder eist of neemt het kind terug, waarbij het kind het gevaar loopt bedreigd te worden in zijn ontwikkeling.

Ontzetting uit de ouderlijke macht wordt vaak gezien als een straf of het gedrag dat de ouder laat zien.

Ontzetting kan worden uitgesproken op verzoek van de andere ouder, familieleden van het kind, de Raad voor de Kinderbescherming en het Openbaar Ministerie.

Wie neemt het gezag over het kind over tijdens ontheffing of ontzetting?

De rechtbank neemt de beslissing over ontheffing en ontzetting en benoemt een voogd. Het kan zijn dat de andere ouder (bijvoorbeeld in geval van scheiding) het gezag over het kind krijgt. Als dit niet mogelijk is kan een ander familielid tot voogd worden benoemd. Ook kan het zijn dat Bureau Jeugdzorg een voogd aanstelt.

Tijdens de ontzetting en ontheffing woont het kind bij de voogd. Dit kan zowel familie zijn als een pleeggezin. Ook is het mogelijk dat het kind wordt opgevangen in een in een speciale voorziening van de jeugdbescherming, zoals een internaat

Hoelang duurt een ontheffing of ontzetting?

De maatregel waarbij de ouder uit de ouderlijke macht wordt ontheven of ontzet is voor onbepaalde tijd. Hierdoor heeft ontheffing en ontzetting ook meer een permanent karakter.

De ontheffing of ontzetting van de ouder eindigt als het kind meerderjarig wordt. Daarnaast kan er ook een verzoek tot herstel van het gezag worden ingediend. De ouder of het kind zelf kunnen dit verzoek indienen.

Belangrijk hierbij is dat de grond waarop het gezag werd afgenomen niet meer aanwezig is.

Pleegouderschap

Pleegouderschap is het verzorgen en opvoeden van kinderen in het eigen gezin omdat de ouders of verzorgers hier zelf niet of tijdelijk niet meer toe in staat zijn.

De pleegouders hebben een grote *feitelijke verantwoordelijkheid* voor de opvoeding en verzorging van kinderen van andere ouders. Er is zowel vrijwillige als gedwongen plaatsing binnen een pleeggezin mogelijk.

Hoe werkt vrijwillige plaatsing binnen een pleeggezin?

Bij een vrijwillige plaatsing kiezen de biologische ouders ervoor om hun kind vrijwillig te laten plaatsen in een pleeggezin. Dit betekent dat de ouders de bevoegdheid om beslissingen over de dagelijkse gang van zaken aan de pleegouders geven. Bij belangrijke beslissingen over opvoeding en verzorging (zoals keuze voor medische zorg) moeten de ouders betrokken worden. Zij zullen toestemming moeten geven voor belangrijke beslissingen.

Wat zijn de rechten van de pleegouders bij vrijwillige plaatsing binnen een pleeggezin?

Bij een vrijwillige plaatsing hebben de pleegouders een belangrijk recht; het blokkaderecht. Als pleegouders minstens een jaar voor een kind hebben gezorgd, dan heeft de juridische ouder met het gezag toestemming van de pleegouders nodig als ze het kind terugwillen. De pleegouders doen een beroep op het blokkaderecht als zij willen voorkomen dat een pleegkind teruggaat naar de ouders.

Indien pleegouders het blokkaderecht inroepen, kan de biologische ouder het verzoek tot het terugkrijgen van het kind uit het pleeggezin bij de rechtbank indienen.

Dit verzoek wordt alleen afgewezen door de rechter wanneer terugkeer naar het biologisch gezin zeer nadelige gevolgen heeft voor het kind. De uitspraak van de rechter is een half jaar geldig.

Hoe werkt gedwongen plaatsing binnen een pleeggezin?

Het Bureau Jeugdzorg gaat over plaatsing in een pleeggezin.

Het werkt als volgt:

- Bureau Jeugdzorg bekijkt wat er aan de hand is met het gezin
- Er wordt vastgesteld welke hulpverlening nodig is
- Als Bureau Jeugdzorg vaststelt dat plaatsing in een pleeggezin nodig is, dan verwijst zij naar de afdeling pleegzorg.
- De afdeling pleegzorg van een jeugdorganisatie zorgt voor de plaatsing in een pleeggezin die de juiste vorm van pleegzorg kan bieden aan een kind.
- Na plaatsing worden zowel de ouders als het pleeggezin begeleid door de afdeling pleegzorg.

Hoe verloopt het contact wanneer het kind in een pleeggezin is geplaatst?

Afdeling pleegzorg maakt afspraken met de pleegouders en de biologische ouders over het verloop van de contacten met het kind.

Er worden afspraken gemaakt over hoe vaak en waar de biologische ouder het kind ziet.

Mocht een kind in het kader van een O.T.S. in een pleeggezin zijn geplaatst, dan kan de gezinsvoogd de contacten beperken. De gezinsvoogd bespreekt met de ouders waarom hij dit heeft besloten. De gezinsvoogd is uiteindelijk degene die de beslissing neemt.

Hoelang duurt de plaatsing van een kind in een pleeggezin?

Een machtiging tot uithuisplaatsing wordt voor maximaal een jaar afgegeven en kan zonodig telkens met een jaar worden verlengd. In deze periode van uithuisplaatsing krijgt de ouder de kans om orde op zaken te stellen en rust te creëren. Ook het kind komt tot rust en krijgt de kans zichzelf te ontwikkelen. Het uiteindelijke doel is dat het kind na bepaalde tijd weer door de ouder opgevoed kan worden.

Scheiding

Wanneer ouders besluiten hun relatie te beëindigen wordt er gesproken van een scheiding*. Dit heeft vaak grote gevolgen voor de ouders en kinderen. Hierbij valt te denken aan opvoeding, financiën en de omgangsregeling met de kinderen.

Hoe ziet het ouderlijk gezag eruit na een scheiding?

Mochten beide ouders het gezag over het kind voeren dan blijft dit na de scheiding ook zo. Heeft een van de ouders bezwaar tegen het voeren van gezamenlijk gezag, dan kan deze ouder de rechter verzoeken het gezag alleen aan hem/haar toe te wijzen. Een rechter zal dit alleen beslissen wanneer dit in het belang van het kind is. Daarnaast kunnen kinderen ouder dan 12 jaar de rechter verzoeken om het gezag aan een van de ouders toe te wijzen.

Hoe ziet een omgangsregeling eruit?

Nadat de ouders zijn gescheiden moeten beide ouders afspraken maken over de omgang tussen hen en het kind. Beide ouders moeten beslissen over belangrijke zaken als de verzorging en de opvoeding van het kind. Daarnaast moet de ouder waar het kind woont de andere ouder informeren (informatieplicht) en raadplegen (consultatieplicht) over het kind.

Lukt het beide ouders niet om samen afspraken te maken dan kan de rechter worden ingeschakeld. De gezaghebbende ouder heeft altijd recht op een omgangsregeling behalve wanneer een van de volgende punten aan de orde is:

- De omgang levert ernstig nadeel op voor de lichamelijke en geestelijke ontwikkeling van de jeugdige.
- De ouder is kennelijk ongeschikt of kennelijk niet in staat tot omgang.
- Het kind (ouder dan 12) heeft zelf ernstige bezwaren tegen de omgang met zijn ouders.

Kan een omgangsregeling gewijzigd worden?

Wanneer de rechter een omgangsregeling heeft vastgesteld kan bij de rechtbank een verzoek worden ingediend tot wijziging van deze omgangsregeling. Een verzoek voor een omgangsregeling kan jaren na de scheiding nog worden ingediend. Een reden voor het wijzigen van een omgangsregeling kan een veranderde situatie van een van de ouders zijn.

Praktijkvoorbeeld

Rene is een man van 45 jaar. Toen hij 30 was heeft hij samen met zijn toenmalige vrouw Joke een dochter gekregen, Chantal. Twee jaar na de geboorte van Chantal raakte Rene in een psychose. Hij zocht hiervoor geen hulp. Door de psychoses raakte Rene zijn baan kwijt. Joke kon niet met de situatie omgaan en besloot te scheiden. Ze vroeg hierbij volledige voogdij aan over Chantal, wat haar werd toegewezen.

Rene belandde na de scheiding in de put en verloor ook zijn huis. Enkele jaren heeft hij een zwervers bestaan geleid.

Joke raakte na de scheiding in een zware depressie. Samen met haar moeder heeft ze besloten om Chantal tijdelijk in een pleeggezin te plaatsen. Bureau Jeugdzorg heeft Joke geholpen om er voor te zorgen dat Chantal in een stabiel pleeggezin werd geplaatst. Joke heeft regelmatig contact met een hulpverlener van afdeling Pleegzorg van Bureau Jeugdzorg.

In de tijd dat Chantal bij het pleeggezin verbleef heeft Joke zich laten behandelen voor haar depressie. Samen met de hulpverlener van afdeling Pleegzorg heeft zij een plan gemaakt hoe ze de opvoeding van Chantal weer op zich zou kunnen nemen.

Na anderhalf jaar is er samen met de gezinsvoogd van Bureau Jeugdzorg en de pleegouders besloten dat Joke de opvoeding weer op zich neemt.

Rene heeft, nadat hij 3 jaar dakloos was, hulp gezocht voor zijn psychosen. Hij is een periode opgenomen geweest in een psychiatrisch ziekenhuis. Daarna is hij samen met zijn hulpverlener aan de slag gegaan om weer een huis en een baan te vinden.

Momenteel woont Rene al 7 jaar zelfstandig. Hij krijgt hierbij hulp van een maatschappelijk werker. De psychoses kan Rene met behulp van medicatie goed controleren. Sinds anderhalf jaar werkt Rene fulltime bij een groothandel.

Rene zou graag weer contact willen met zijn dochter Chantal. Tussen Joke en Rene is vrijwel geen contact. Met behulp van zijn maatschappelijk werker heeft Rene contact gezocht met Joke. Joke wil echter niet dat Rene zijn dochter ziet. Chantal heeft aangegeven dat ze haar vader wel wil zien. Rene besluit om via de rechter een omgangsregeling aan te vragen. De rechter beslist dat Rene zijn dochter eerst een aantal malen bij Joke mag bezoeken en daarna over mag gaan naar logeerweekenden, één keer in de vier weken.

In deze situatie zien we dat de moeder van het gezin zelf besluit om haar dochter in een pleeggezin te plaatsen. Dit omdat zij de situatie niet meer aan kan en verwacht dat het beste voor haar dochter is om tijdelijk in een stabiele omgeving te leven.

Als de moeder het gevoel heeft het zelf weer aan te kunnen, kan zij de zorg voor haar dochter weer op zich nemen. Dit gaat dan in overleg met de gezinsvoogd van Bureau Jeugdzorg, de pleegouders en de moeder zelf.

Later in het verhaal zien we dat de vader, die jaren geen contact heeft gehad met de dochter, graag weer contact wil. Het is mogelijk voor een ouder om jaren na de scheiding nog een omgangsregeling aan te vragen. De rechter heeft hier oren naar omdat de ouder altijd het recht heeft op contact met zijn of haar kind. Er zijn wel uitzonderingen waarbij de rechter een ouder geen contact toewijst. Bijvoorbeeld als contact met de ouder slecht zou zijn voor het kind (zowel lichamelijk als geestelijk), als de ouder niet geschikt is om het kind op te voeden of als het kind (ouder dan 12 jaar) zelf geen contact wil met de ouder.

Pro Deo Advocaat

Maatregelen die een rechter oplegt kunnen dikwijls worden aangevochten door een ouder als deze hiervoor goede redenen heeft. Als een ouder een maatregel wil aanvechten kan hij hierbij de hulp inschakelen van een advocaat. Een ouder met een hoger inkomen zal deze advocaat zelf moeten betalen. Een ouder met een lager inkomen kan gebruik maken van een Pro Deo advocaat. Een Pro Deo advocaat is iemand die op kosten van de overheid uitgebreid juridisch advies geeft of iemand bijstaat tijdens een procedure bij de rechtbank.

Wanneer komt iemand in aanmerking voor een Pro Deo advocaat?

Mensen met een relatief laag inkomen komen in aanmerking voor gefinancierde rechtshulp. Zij krijgen een advocaat toegewezen. Deze wordt door de overheid betaald.

Het is mogelijk om zelf een voorkeur uit te spreken voor een bepaalde advocaat. Het is de bedoeling deze zelf te benaderen.

Wanneer iemand een Pro Deo Advocaat toegewezen krijgt, dient degene die de advocaat nodig heeft altijd een deel van de rekening zelf te betalen.

Deze 'eigen bijdrage' wordt aan de advocaat betaald voordat hij met de behandeling van de zaak begint.

Er kan met de advocaat overlegd worden over een te treffen betalingsregeling.

Informeel van te voren bij de advocaat hoe hoog deze eigen bijdrage is en of er nog andere kosten zijn. Zo worden onaangename verrassingen voorkomen.

Of er in aanmerking wordt gekomen voor gesubsidieerde rechtsbijstand hangt af van het inkomen en het eigen vermogen. Er gelden verschillende grenzen voor alleenstaanden en gehuwden.

In de tabel hieronder zijn de inkomens aangegeven waarbij iemand al dan niet recht heeft op de hulp van een Pro Deo advocaat. Voor meer informatie kan er contact worden opgenomen met het Juridisch Loket. Deze gegevens zijn te vinden in de adressenlijst.

Gehuwden/samenwonenden/ eenoudergezinnen		Eigen bijdrage	Alleenstaanden	
Jaarinkomen		euro	Jaarinkomen	
Meer dan	Ten hoogste		Meer dan	Ten hoogste
0	22.000	92*	0	15.800
22.000	22.800	145	15.800	16.300
22.800	24.100	249	16.300	17.100
24.100	26.700	439	17.100	18.900
26.700	31.700	690	18.900	22.400

Adressenlijst

Als een ouder met een psychiatrische beperking met vragen of problemen zit kan hij bij veel instellingen terecht. Toch is het vaak lastig om voor een antwoord op een vraag de juiste instelling te benaderen. Om die reden staan hieronder belangrijke adressen voor ouders met een psychiatrische beperking.

De adressen zijn onderverdeeld in algemene instellingen en instellingen voor juridisch advies. Daarnaast staan hier ook verschillende internetsites vermeld waar ouders of kinderen terecht kunnen met vragen over psychiatrische beperkingen of opvoeding.

Algemeen

- Lentis, Geestelijke gezondheidszorg.
Hereweg 80
Postbus 86
9700 AB Groningen
Tel. 088-114 3000
www.lentis.nl

- Bureau Jeugdzorg Groningen.
Waterloolaan 1
Postbus 1203
9701 BE Groningen
Tel. 050-523 92 00
www.bjzgroningen.nl

- Raad voor de Kinderbescherming Groningen
Friesestraatweg 213 B
9743 AD Groningen
Tel. 050-5205222
Fax. 050-520521
www.kinderbescherming.nl

- Vraag- en Informatie Punt Geestelijke Gezondheid
Hoendiep 95
9718TE GRONINGEN
Tel. 050-313 33 35
Fax. 050-577 32 95
www.vipgroningen.nl

- Maatschappelijke Juridische Dienstverlening (MJD) Groningen
Emingaheerd 8
9736GA Groningen
Tel. 050-5490303
www.mjd.nl

Instellingen voor juridisch advies

- Juridisch Loket Groningen
Coehoornsingel 4
9711 BS Groningen
Tel. 0900-8020
www.hetjl.nl

-
- Aecius Juridisch Advies
Zernikepark 12
9747AN Groningen
Tel. 050-7502195
www.aecius.nl
 - Rechtswinkel Groningen
Lijnbaanstraat 12
9711RV Groningen
Tel. 050-3134707
www.rechtswinkel-groningen.nl
 - Pro-deo-advocaten Groningen
www.pro-deo.advocaat.nl

Informatiesites voor ouders

- www.ouderschap-psiatrie.nl
Site over ouderschap en psychiatrie.
- www.basisberaad.nl
Basisberaad Rijnmond is het platform in de regio Rijnmond die opkomt voor de belangen van (ex-) cliënten van de geestelijke gezondheidszorg, maatschappelijke opvang en verslavingszorg, en anderen die daar op een of andere manier bij zijn betrokkenen.
- www.stichtingpandora.nl
Stichting Pandora zet zich in voor mensen met psychische of psychiatrische problemen.
- www.trimbos.nl
Beschrijvingen van psychische stoornissen.

Informatiesites voor kinderen

- www.zogeknogriet.nl
Voor jongeren die meer willen weten over psychische problemen of zelf psychische problemen hebben.
- www.labyrint-in-perspectief.nl
Deze stichting zet zich in voor familieleden van mensen met psychische problemen. Onder doelgroepen staat informatie voor "kinderen van".
- www.kopstoring.nl
Site voor kinderen van ouders met psychiatrische problemen.

Verklarende woordenlijst

Woord	Betekenis
Bureau Jeugdzorg	Instantie die de belangen voor minderjarigen behartigt op het gebied van opvoeding.
Crisispleeggezin	Gezin waarin het kind wordt opgevangen tijdens een acute noodsituatie voor een periode van maximaal 6 weken.
Gezinsvoogd	Medewerker van Bureau Jeugdzorg die ondersteuning biedt aan gezinnen met het oog op de opvoeding.
Kinderrechter	Speciale rechter die beslissingen neemt op het gebied van jeugdbescherming voor kinderen van 0 tot 18 jaar.
Maatregel	Een beslissing of handeling waardoor men iets regelt. Een voorbeeld hiervan is een Onder Toezicht Stelling (O.T.S) of een Uithuisplaatsing. De rechter beslist over deze maatregel.
Maatschappelijk werk	Een maatschappelijk werker helpt mensen ondersteunen bij het oplossen van en omgaan met problemen en verstoringen in hun functioneren in wisselwerking met hun sociale omgeving.
Machtiging	Een toestemming om een bepaalde handeling te verrichten
Onder Toezicht Stelling (O.T.S)	Een gezinsvoogd van Bureau Jeugdzorg komt het gezin ondersteunen bij de opvoeding. Dit wordt opgelegd door een kinderrechter. O.T.S. is een vorm van gedwongen hulpverlening, een maatregel.
Ontheffing uit de ouderlijke macht	De ouder verliest het gezag over het kind.
Ontzetting uit de ouderlijke macht	Ontzetting uit de ouderlijke macht betekent, net als bij ontheffing, dat de ouder het gezag over het kind verliest. Bij ontzetting gaat het om een 'bestrafing' op het gedrag van de ouder. Er is kritiek op de manier waarop ze met hun kind omgaan.
Openbaar Ministerie	Het Openbaar Ministerie of parket vormt in het strafrecht samen met de rechters de Rechterlijke macht.
Raadsonderzoeker	Een medewerker van de Raad voor de Kinderbescherming.
Scheiding	Ontbinding van het huwelijk door een rechterlijke vonnis. In deze brochure wordt met scheiding ook bedoeld ontbinding van een samenlevingscontract en het beëindigen van het samenwonen.
Uithuisplaatsing	Tijdens een uithuisplaatsing woont het kind voor een bepaalde periode dag en nacht niet meer bij de ouder. Het kind wordt tijdens deze periode ook niet verzorgd en opgevoed door de ouder.
Verzoekschrift	Een schriftelijk verzoek tot bijvoorbeeld O.T.S. door een medewerker van de Raad voor de Kinderbescherming.
Voorlopige Onder Toezicht Stelling	Wanneer een situatie zo bedreigend is voor een kind dat het nodig is dat er zo snel mogelijk actie ondernomen wordt kan er door een kinderrechter een V.O.T.S. worden uitgesproken. Meestal volgt hierop een acute uithuisplaatsing.